

3. Продуктивність чистопородних чорно-рябих і помісних (білоголова українська × чорно-ряба) корів залежно від рівня заготівлі кормів в радгоспі ім. XXV з'їзду КПРС

Рівень заготівлі кормів, ц кормових одиниць	Породність	I лактація		II лактація		III лактація		Всього	
		п	налій, кг	п	налій, кг	п	налій, кг	п	налій, кг
<i>1965—1968 рр.</i>									
До 35	Чистопородні	67	1932	50	2394	90	2578	207	2325
	Помісі	216	1977	155	2505	346	2654	717	2419
	Різниця між ними (+; —)	—	—45	—	—111	—	—76	—	—94
<i>1969—1972 рр.</i>									
36—40	Чистопородні	140	2654	62	3088	139	3388	341	3032
	Помісі	112	2733	110	3011	342	3289	564	3124
	Різниця між ними (+; —)	—	—79	—	+77	—	+99	—	—92
<i>1973—1976 рр.</i>									
Понад 40	Чистопородні	243	3129	149	3460	460	3734	852	3513
	Помісі	114	2938	98	3298	297	3528	509	3352
	Різниця між ними (+; —)	—	+191	—	+162	—	+206	—	+161

4. Масове схрещування білоголової української худоби загрожує її зникненню. Необхідно в державному масштабі розробити заходи щодо збереження генофонду цієї породи.

УСПАДКУВАННЯ ФОРМИ І РАЗОВОЇ МІСТКОСТІ ВИМ'Я У СТАДІ МОЛОЧНОГО КОМПЛЕКСУ¹

В. І. ВЛАСОВ, кандидат сільськогосподарських наук

Український науково-дослідний інститут розведення і штучного осіменіння великої рогатої худоби

А. Н. ЛАПЧЕНКО, зоотехнік-селекціонер

Дослідне господарство «Кутузівка» Науково-дослідного інституту тваринництва Лісостепу і Полісся УРСР

Промислова технологія виробництва молока характеризується повною механізацією всіх трудомістких процесів, зокрема доїння, що в свою чергу зумовлює високі вимоги до якості вим'я тварин. Корови з добрими морфо-фізіологічними особливостями і високою разовою місткістю вим'я здатні виробляти за двоє доїнь стільки молока, скільки за трое.

¹ Роботу виконано під керівництвом члена-кореспондента ВАСГНІЛ Ф. Ф. Ейснера.

На молочному комплексі «Кутузівка» Харківської області ми проаналізували ступінь успадкування форми вим'я та його разової місткості, дані оцінки первісток і повновікових корів усього стада та груп дочок бугаїв-плідників.

У практичній роботі щодо вдосконалення стада на придатність до машинного доїння форму вим'я як селекційну ознаку ми використовуємо вже понад 10 років. Враховуємо її в основному при оцінці первісток на першому місяці лактації. Вибір цього показника як першої ознаки придатності тварин до машинного доїння зумовлений тим, що за одержаними нами даними і за даними досить великої кількості дослідників (Х. Ф. Кушнер, 1964; С. О. Рuzський, С. О. Сергеев, 1969; Л. К. Ерст, 1972; Ф. Л. Гарькавий, 1974, та ін.) ця ознака тісно пов'язана з швидкістю молоковіддачі, рівномірністю розвитку вим'я, що визначає місткість, і т. д.

Аналіз дослідження форми вим'я у трьох поколіннях тварин показав, що вона досить стійко передається по материнській лінії (табл. 1).

Від матерів кожного покоління з бажаною формою вим'я (ванноподібне і чашоподібне) одержують дочок переважно з такою ж формою. Проте, незважаючи на домінування бажаних форм вим'я, серед потомків спостерігаються тварини з округлою звуженою, козячою і навіть примітивною формами вим'я. Пояснюється це тим, що вихідне стадо комплексу, до складу якого входить в основному сименталізована і поліпшена чорно-ряба худоба, було досить насичене тваринами з небажаними для машинного доїння формами вим'я.

Поряд з материнською на формування вим'я значно впливає і батьківська спадковість.

Дані по 23 бугаях різних відрідь чорно-рябої породи, використаних для схрещування і оцінених за продуктивністю 30 і більше лактуючих дочок, свідчать, що оцінені бугаї дають від 93,1 до 100% корів з бажаними формами вим'я (табл. 2). При цьому помітний досить чіткий вплив генотипу бугаїв. Так, якщо бугай Знойний

1. Успадкування форм вим'я від матерів

Матері, форми вим'я	Дочки				Внучки				
	ванноподібне	чашоподібне	округле звужене	козяче	ванноподібне	чашоподібне	округле звужене	козяче	примітивне
Ванноподібне:									
голів 77	24	53	—	—	19	55	1	2	—
% 100	31,2	68,8	—	—	24,7	71,4	1,3	2,6	—
Чашоподібне:									
голів 74	15	58	1	—	11	61	—	1	1
% 100	20,3	78,4	1,3	—	14,8	82,6	—	1,3	1,3
Округле звужене:									
голів 4	—	3	—	1	—	3	—	1	—
% 100	—	75,0	—	25,0	—	75,0	—	25,0	—

2. Успадкування форм вим'я дочками від батьків

Кличка та інвентарний номер бугая	Ванноподібна		Чашоподібна		Округла звужена		Козяча		Примітивна		Всього	
	голів	%	голів	%	голів	%	голів	%	голів	%	голів	%
Юліус 77931	46	19,5	183	77,6	5	2,1	2	0,85	—	—	236	100
Саман 1329	37	15,8	193	82,5	—	—	2	0,85	2	0,85	234	100
Посланець 1029	40	21,9	141	77,1	1	0,5	1	0,5	—	—	183	100
Рекс 4054	17	10,9	136	87,2	—	—	1	0,6	2	1,3	156	100
Елісі 1844	61	45,9	65	48,9	7	5,2	—	—	—	—	133	100
Веттерман 56186	64	54,7	52	44,4	1	0,9	—	—	—	—	117	100
Нардес-Сікка 37130	16	14,0	96	84,2	—	—	2	1,8	—	—	114	100
Діамант 1890	41	36,0	73	64,0	—	—	—	—	—	—	114	100
Розмах 3253	11	10,5	94	89,5	—	—	—	—	—	—	105	100
Ервус 1910	54	52,4	48	46,6	1	1,0	—	—	—	—	103	100
Гном 734	31	34,1	57	62,6	2	2,2	1	1,1	—	—	91	100
Гордий 638	58	65,9	28	31,8	2	2,3	—	—	—	—	88	100
Дон Жуан 37169	11	13,4	68	83,0	—	—	1	1,2	2	2,4	82	100
Естін 288	24	34,8	43	62,3	2	2,9	—	—	—	—	69	100
Конус 3138	9	13,7	56	84,8	1	1,5	—	—	—	—	66	100
Інсулінас 356	2	3,1	59	90,8	1	1,5	1	1,5	2	3,1	65	100
Рейнджер 1845	21	33,3	41	65,1	—	—	1	1,6	—	—	63	100
Адема-Ян 5730	29	44,6	34	52,3	2	3,1	—	—	—	—	65	100
Герой 1253	3	7,3	38	92,7	—	—	—	—	—	—	41	100
Резерв 1295	4	10,3	34	87,1	—	—	1	2,6	—	—	39	100
Знойний 1960	26	68,4	12	31,6	—	—	—	—	—	—	38	100
Ринг 330	2	5,4	35	94,6	—	—	—	—	—	—	37	100
Аврал 3001	8	23,5	26	76,5	—	—	—	—	—	—	34	100
Разом	615	27,0	1612	71,0	25	1,1	13	0,55	8	0,35	2273	100

1960 дав 68,4% дочок з ванноподібною та 31,6% з чашоподібною формами вим'я, то Герой 1253 відповідно 7,3 і 92,7%. В цілому від усіх бугаїв одержано 98% дочок з бажаними формами вим'я.

Аналіз результатів дослідження разової місткості вим'я у первісток і повновікових корів проведено по 20 бугаях (табл. 3).

Дочки оцінених бугаїв поступалися перед своїми матерями, відібраними за величиною разової місткості вим'я, лише на 0,2 кг.

Таким чином, відбір серед дочок кращих корів, як матерів майбутнього покоління, дасть змогу сформувати групу, яка за середнім розвитком ознаки перевищуватиме своїх матерів і дасть потомків з більш високими показниками.

Значно впливав на разову місткість вим'я дочок і генотип бугаїв-плідників. Так, середня місткість вим'я у дочок-первісток змінювалась від 5,2 до 7,3 кг, а у повновікових корів — від 7,8 до 10,3 кг. Різниця (2,1 і 2,5 кг) досить значна. При цьому від 40% бугаїв одержали дочок з такою ж або більш високою разовою місткістю вим'я.

Особливий інтерес являє собою те, що 10 з 20 бугаїв, оцінених за продуктивністю первісток, та 12 з 16, оцінених за продуктивні-

3. Успадкування разової місткості вим'я, кг, від батьків

Кличка та інвентарний номер батька	Первістки			Повновікові корови		
	n	матері	дочки	n	матері	дочки
Рекс 4054	116	6,8	6,7	19	8,9	7,9
Саман 1329	111	7,1	7,3	35	8,9	8,3
Розмах 3253	35	6,4	6,4	40	8,4	8,3
Конус 3138	31	6,7	6,8	25	9,2	9,2
Посланець 1029	22	6,7	7,1	80	9,0	8,7
Резерв 1295	19	6,5	6,0	12	9,3	8,6
Герой 1253	19	7,0	6,6	17	9,5	8,7
Ринг 3300	13	6,5	5,8	13	7,8	8,2
Нардес-Сікка 37130	61	7,2	6,4	—	—	—
Дон Жуан 37169	59	7,0	6,2	—	—	—
Інсулінас 356	13	6,2	5,2	—	—	—
Револьвер 1217	11	7,3	6,6	—	—	—
Юліус 77931	—	—	—	60	9,2	8,7
Діамант 1890	—	—	—	32	8,6	10,3
Епсі 1844	—	—	—	17	8,1	8,7
Ервус 1910	—	—	—	19	8,8	9,1
Естін 288	—	—	—	12	10,0	8,6
Пірат 1253	—	—	—	10	9,4	7,8
Рейнджер 1845	—	—	—	13	9,3	8,4
Аврал 3001	—	—	—	10	8,2	9,2
Разом	624	6,8	6,6	490	8,8	8,6

4. Залежність мінливості разової місткості вим'я від генотипу бугаїв

Кличка та інвентарний номер бугая	Первістки				Повновікові корови			
	матері		дочки		матері		дочки	
	σ	C_v	σ	C_v	σ	C_v	σ	C_v
Рекс 4054	1,74	25,6	1,47	22,0	1,62	18,3	1,50	18,9
Саман 1329	1,59	22,3	1,52	20,9	1,57	17,5	1,58	18,9
Розмах 3253	1,68	26,3	1,56	26,4	1,85	22,1	1,70	20,4
Конус 3138	1,45	21,5	1,75	25,7	1,90	20,7	1,79	19,5
Посланець 1029	1,55	23,3	1,27	18,0	1,99	22,0	1,81	20,8
Резерв 1295	1,44	22,2	1,08	18,0	1,33	14,3	1,72	20,0
Герой 1253	1,87	26,7	0,98	14,7	2,04	21,4	1,03	11,8
Ринг 3300	1,63	25,0	1,28	22,1	1,95	25,0	1,50	18,3
Нардес-Сікка 37130	1,48	20,7	1,30	25,6	—	—	—	—
Дон Жуан 37169	1,60	22,7	1,56	25,1	—	—	—	—
Інсулінас 356	1,64	26,6	1,28	24,5	—	—	—	—
Револьвер 1217	0,89	12,2	1,62	24,7	—	—	—	—
Юліус 77931	—	—	—	—	1,99	21,6	1,45	16,6
Діамант 1890	—	—	—	—	1,80	20,9	1,53	14,8
Епсі 1844	—	—	—	—	1,91	23,5	1,79	20,7
Ервус 1910	—	—	—	—	2,03	23,2	1,65	18,1
Естін 288	—	—	—	—	1,75	17,5	1,79	20,8
Пірат 1251	—	—	—	—	1,14	12,1	1,60	20,4
Рейнджер 1845	—	—	—	—	1,87	20,0	1,64	19,6
Аврал 3001	—	—	—	—	2,36	28,78	1,28	13,8
Разом	1,68	24,6	1,63	24,6	1,92	21,7	1,79	20,8

стю повновікових корів, дали більш вирівняних потомків за разовою місткістю вим'я (табл. 4). Це відповідно зумовило і більшу однорідність потомків усіх бугаїв. При цьому найбільш однорідних дочок серед первісток і повновікових корів мав бугай Герой 1253, який майже вдвічі зменшив мінливість цієї ознаки у дочок порівняно з матерями.

Таким чином, відбір за формою вим'я на ранніх етапах оцінки первісток і використання цінних плідників від матерів з вим'ям високої якості сприяли створенню стада, практично повністю укомплектованого тваринами з вим'ям бажаної форми, доброю разовою місткістю його. Середня продуктивність стада становить понад 4000 кг, а середня швидкість молоковіддачі наближається до 2 кг/хв.

МОРФОЛОГІЧНІ І ФІЗІОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ВИМ'Я КОРІВ-ПЕРВІСТОК ДАТСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ ПОРОДИ

М. С. ГАВРИЛЕНКО, кандидат сільськогосподарських наук

Г. С. КОВАЛЕНКО, молодший науковий співробітник

Український науково-дослідний інститут розведення і штучного осіменіння великої рогатої худоби

Успіх селекції великої рогатої худоби багато в чому залежить від генетичних ресурсів, які поповнюються за рахунок генофонду кращих порід світу. Для генетичного поліпшення місцевої чорно-рябої породи в 1976 р. в дослідне господарство «Олександрівка» Українського науково-дослідного інституту розведення і штучного осіменіння великої рогатої худоби завезли з Данії 205 нетелей чорно-рябої породи. Середній вік тварин при першому отеленні становив 26,5 міс.

Молочна продуктивність первісток (174 голови) за першу лактацію становила 3781 кг з вмістом жиру в молоці 3,75%.

Доїли корів у стійлах корівника два рази на добу в переносні відра на установках ДАС-2Б.

Завданням наших досліджень було вивчення морфологічних і фізіологічних властивостей вим'я корів-первісток датської чорно-рябої породи.

Проміри вим'я і особливості молоковіддачі корів визначали на другому й третьому місяцях лактації за методикою Латвійської сільськогосподарської академії та Головного управління по племінній справі Міністерства сільського господарства СРСР (1970).

З оціненої за формою вим'я 181 корови з ванно- і чашоподібною виявилось 167 (92%) і з округлою 14 голів (8%). Первістки датської чорно-рябої породи мали вим'я в основному бажаної форми і добре розвинене. Так, його обхват становив 119,4 см, довжина — 29,6, ширина — 31,4, глибина — 27,1 см (табл. 1). У більшо-